

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Slutningen af Juli.)

Sjældent har en Forandring i Vejret saa langt hen paa Sommeren og i Løbet af saa kort Tid saa gjennemgaaende bedret Markernes Udseende som iaar. Da vi i Slutningen af Maj skrev den sidste Agerdyrkningsberetning, havde vi gjennemgaaet et koldt, tørt og stormfuldt Vejr, saa at Græsmarkerne vare flette og Kornet ej heller stod videre lovende; og om end nogle milde Dage i Slutningen af Maj noget bedrede Udfigterne, saa bleve de dog i den første Halvdel af Juni, da Kulden atter indfandt sig, og navnlig fordi Regnen, hvortil vi saa stærkt trængte, udeblev, stadig mere og mere mislige. Men den stærke Regn i den sidste Halvdel af Juni og den følgende Maanedes gunstige Vejr har forandret baade Korn- og Græsmerkernes, baade Rodfrugternes og Engenes Udseende saa glædeligt, at Aaret nu tegner til at skulle blive endog et godt Aar for de danske Landmænd, saafremt ikke særlige Vanstieligheder eller Uheld skulle støde til.

Dette gjælder da først i fuldt Maal om Hveden, som har bredet sig godt, har studeet lange Aar, og som, om den end i sine Egne, navnlig paa Sjælland, er kastet stærkt i Leje af de stærke Regnskyl, ogsaa tegner til at blive godt kjærnesat. At der i den sidste Maanedstid har udviklet sig en Del Bladrust paa Hveden, var ikke andet end man kunde vente i et saa vaadt

Vejr og da Hveden er saa bladrig, men skjønt den ganske vist endnu vil kunne gjøre betydelig Skade, især hvis den forplanter sig til Avnerne og end mere om den angriber selve Rjærnen, saa tyde dog Klagerne over denne Plantesygdom, der kun ere saa og smaa, ikke hen paa, at der bør næres nogen stor Frygt i saa Henseende. At stærke Hagelbygger paa sine Steder har gjort Hvede= saa vel som andre Kornmarker stor Skade, er unægteligt, men vil ikke have nogen kjendelig Indflydelse paa Høstuddbyttet i det Hele taget.

Rugen har ganske vist ogsaa bedret sig meget og lover en ret god Afgrøde, men dog har den ikke kunnet drage saa stor Nytte af det gunstige Vejr som Hveden. Dels var den tyndet meget mere ud i det tidligere uheldige Vejr, og kunde i saa Henseende ej saa Nytte af Regnen, da den var for vidt fremskreden i sin Udvikling til at de, navnlig i den senere Tid, nydannede Side=stud kunde saa Betydning, hvorimod de gamle Straa, der tidligere tegnede til at blive korte, skjød ud og ville give nogenlunde velvoget Rug, tildels ogsaa forsynet med lange Ar, — dels var dens Drætid mindre heldig, saa der hist og her findes en Del Spring i Aene, og dels er den i flere Egne kastet meget slemt og filtret i Reje, om den end i andre har lagt sig saa jævnt, at dens Rjærnedannelse og Høst ikke vil lide snyderlig derunder. Paa lettere Jorder vilde den ligesom det Gr. Byg flere Steder være bleven skalmoden, hvis ikke netop Regnen havde indfundet sig. I enkelte Dalstrøg og Lavninger i det nordlige Jylland havde den sildige Nattefrost topsvedet den, og Udbyttet vil der kun blive ringe.

Barfjæden, der havde ligget længe i Jorden, men var spiret smukt frem, blev senere sat meget tilbage af Kulden og Tøken, og blev desuden paa de lettere Jorder i Jylland sildt en Del af de hyppige Storme, og tilmed tog Ukrudet i mange Egne stærk Overhaand. Nu staaer den derimod overalt godt, men der er alligevel en kjendelig Forskjel, eftersom dens Udvikling var mere eller mindre fremskredet, da Regnen indfandt sig, eller med andre Ord: eftersom den var saaet tidlig eller

fildig. Saa at sige alle Beretninger ere enige om, at den fildig-
 faaede Baarsæd iaar staaer afgjort bedst, og det er derfor intet
 Under, at den Udtalelse til Gunst for den fildige Saaning, som
 fremkom i sidste Agerdyrkningsberetning, fra mange Sider har
 vundet Tilslutning og fremkaldt en længere Udtalelse, som er
 optaget andetsteds i dette Hefte. Det er i et Aar som det
 indeværende, at der navnlig skal samles og fremstilles alt, hvad
 der kan tale til Gunst for den fildige Saaning, thi Erfaringen
 er frist og omfattende; paa samme Viis indeholde de foregaaende
 Aars Agerdyrkningsberetninger saa mange Udtalelser om For-
 delene ved den tidlige Saaning, fordi denne var den heldigste
 i disse Aar. Men selvfølgelig kan ikke et enkelt Aar give nogen
 Være, og kun naar der tages Hensyn til en længere Aarrække,
 til Vejrets almindelige Karakter om Vaaren, til Kornets saa-
 velsom til Halmens Godhed og Mængde, til Arbejdets nogen-
 lunde passende Fordeling osv., kan det Spørgsmaal besvares,
 om den tidligere Saaning, som man i de sidste 20—30 Aar
 er kommet over til, nærmest paa Grund af de store Forbedringer
 ved Jorden, dens Tørlægning, Gjødningskraft og Dyrknings-
 maade, om denne tidlige Saaning ikke alligevel vil vise sig at
 være heldigst, eller om den er bleven forceret for vidt. Det
 gamle Ord „Sædemanden bliver aldrig viis“ vil ganske vist
 ingensinde tabe sin Berettigelse og Sandhed, naar man derved
 forstaaer, at han ej paa Forhaand kan sige, om den tidlige eller
 fildige Saaning i det kommende Aar vil være heldigst, thi i saa
 Fald skulde han forud kjende Vejret, som dette gamle Ord ude-
 luffende tager Hensyn til, men Spørgsmaalet om, hvilken Sæde-
 tid der i Reglen vil være heldigst, betinges ogsaa af det Stand-
 punkt, hvorpaa Agerbrugets Udvikling befinder sig, og i saa
 Henseende er en Drøftelse usstelig og et Aar som det inde-
 værende lærerigt, om end maaste mest gjennem den Kritik, det
 fremkalder. — Med Hensyn til de enkelte Slags Baarkor-
 siges fra nogle Egne Bygget, fra andre Egne Havren at
 staa bedst; dog vil i Gjennemsnit Bygget vist give en bedre Høst
 end Havren; baade fra Fyen og især i de Egne i det nord-

vestlige Jylland, hvor Bygget er Hovedsæden og lægges i vel behandlet og gjødet Jord, fremhæves det at være en Del bedre end Havren; begge ere de godt kjærnesatte, men korte i Straaet, især Havren, og den store Mængde nye Skud og Sideskud, der ere komne frem efter Regnen, ville vel bidrage til at give Fyld, men paa den anden Side vil Tørringen og Bjergningen vanskeliggjøres derved, naar Høsten kommer. Paa Grund af det kortere Straa og den senere Udvikling, især af Havren, er Baarsæden ikke kastet saa meget i Leje som Vintersæden, men dog ligger navnlig det 6r. Byg flere Steder paa Sjælland ikke lidet. — Erterne ere vist den Afgrøde, der endnu staaer bedst; de ere ualmindelig frodige og rigt blomstrende; hvis den sidste Tids vaade Vejrs imidlertid vedbliver, vil der flere Steder være Fare for, at Erterne ville raadne i Bunden, og en lignende Frygt udtales ogsaa fra enkelte Egne for Vikkehavrens Bedkommende, der ogsaa staaer udmærket. Bønnerne staa særdeles frodigt. Boghveden, der var svag, da den kom frem og i dens første Voxtid, har senere udviklet sig stærkt, men den megen kolde Regn har ikke været uden stadelig Indflydelse ved Blomstringen, og den vil iaar vist blive mere end almindelig tvegrødet, om end i det Hele taget god.

Høsten vil iaar falde meget sent; det vil først blive i de nærmeste Dage inden Midten af August, at den vil kunne begyndes, og det 6r. Byg, der i den sidste Tid har udviklet sig hurtigt, vil ofte blive tjenligt til at høstes inden Rugen. Da nu Kornet ikke blot modnes saa sildigt, men ogsaa er en Del tvegrødet, Baarsæden tillige fyldt med den saftige nye Kløver, og da saa meget af Kornet ligger i Leje, en ikke ringe Del endog kastet i Hvirvler, vil Høsten sikkert blive besværlig, og hvis Vejret vedblivende holder sig saa fugtigt og lidet tørrende som i den sidste Tid, vil den endog blive meget vanskelig, og man maa sikkert flere Steder ty til fremmede Høstmaader, den bornholmste, svenske el. lg., der bedre end vore almindelige Høstmaader sikre under vanskelige Høstforhold. Paa den anden Side har man, især i Egne hvor Højbjergningen er ringe, be-

stræbt sig for at faa Markerne, der skulle besaaes med Vinterfæd, faa vidt færdige som muligt, for at dennes Rægning, der sikkert ofte vil finde Sted inden at Høsten er færdig, kan gaa let fra Haanden.

Kartoflerne staa udmærket kraftig, blomstre godt, og de dannede Knolde ere i Reglen baade talrige og store; kun fra enkelte Steder klages over, at der ikke er ret meget under dem, og paa Bornholms lerede Jorder have de et mindre godt Udseende. I det Hele taget have de næppe staaet bedre siden Sngdommens Begyndelse 1845, men desværre har denne allerede indfundet sig stærkt i Slutningen af Juli, især paa de tidligmodne Sorter, og da dette er en 8—10 Dage inden den ellers plejer at indfinde sig, da Kartofflens frodige Udvikling vist særlig gjør den modtagelig for Sngdommen og især letter dens Udbredelse og da det vaade og milde Vejr kun er altfor gunstigt for, at den hurtigt kan forplante sig, er man ikke lidt bekymret for, at den smukke Kartoffelafgrøde skal blive ødelagt.

Rodfrugterne havde en Del at kæmpe med i Begyndelsen, formedelst det tørre og kolde Vejr, og navnlig Turnipsen maatte flere Gange saaes om eller eftersaaes, idet Jordlopperne gjorde dem megen Stude, og paa lettere Jord i Jylland bleve Turnipsplanterne, hvor de vare saaede paa Kamme, slidt op af Jorden og blæste bort af den stærke Storm 3die Pintsedag. Men hvor man ikke har tabt Taalmodigheden, men efterstaaet, efterplantet og udbedret Markerne efterhaanden, samt anvendt fuld Kraft paa at holde dem rene for Ukrud, som iaar har havt stærk Magt i Roemarkerne, der staaer der nu i Reglen en smuk Rodfrugtafgrøde. Dette gjælder især om Jylland, hvorfra de endog fra flere Steder faa Skudsmaalet „fortrinlig“. Glædeligt er det at se, at Rodfrugtdyrkingen er i kjendelig Fremgang, selv i Egne, hvor man hidtil kun lejlighedsvis har prøvet at faa eller plante lidt Rodfrugter i en i Reglen daarlig behandlet Jord, og derfor selvsølgelig ikke har høstet opmuntrende Erfaringer til at vedblive; i Erkjendelsen af den store Nytte, som Rodfrugterne hde ved Fodringen, har man paany taget fat;

dette er f. Ex. Tilfældet paa Mors, men af Frygt for det meget Haandarbejde ere en Del af Bønderne dersteds begyndte med at slutte Akkord med flinke Havekarle, som mod at levere Frøet eller Planterne og at forrette alt Haandarbejdet faa en Part af Udbyttet. Disse Akkord-Roemarkler staa i Reglen godt og ville forhaabentlig baade sprede Interesse for og Kjendskab og Tilid til Sagen, saa at Beboerne, som det naturligeste er, i en nær Fremtid selv udføre dette som de andre Markarbejder.

Af Insektangreb og Plantesygdomme er allerede nævnet Angreb af Jordloppe, Bladrust paa Hveden og den begyndende Kartoffelsygdom. Endnu maa tilføjes, at der hist og her viser sig lidt Brand, og at Smældelarven har udtyndet Baarsædsmarkerne, men i det Hele taget er Skaden endnu kun ringe. Kun fra Egnen mellem Ribe og Kolding lyde Klagerne stærkere, idet der skrives: „Foruden Jordlopperne har iaar Oldenborrerne været meget flemme. De ere en stor Plage for denne Egn, og det lader til, at vi have Oldenborreaar 2 Aar itræk, thi nu er det det 2det Aar, at de Træer, hvis Løv de nynde, ere fuldstændig afgnavede, og Mængden af dem er saa stor, at Eggestovene her i flere Maaneder have staaet bladløse, saa at Tilreisende, der kom her, troede, at alle Træerne vare udgaaede. I Raalhaverne har en lille Larve (vistnok en Fluelarve) gjort meget stor Skade paa alle Sorter Hovedkaal. Den begynder sine Ødelæggelser i Jordoverfladen eller lidt under, hvor den gnaver sig ind i Stammen og bevirker, at Roden gaaer ud, men det skeer i Reglen ikke fuldstændig, før Larven har ædt sig op igjennem den bløde Marv til den store Bladknop, hvoraf Raalhovedet skulde dannes. Denne Larve har gjort stor Skade, og i mange Haver er al Hovedkaal og Blomkaal (som den især er flem efter) ødelagt af den“.

Højbjergningen fra Ageren har i Reglen været temmelig lille, om end større end man tidligere ventede, da Frosten havde skadet Markerne i Vinter, og de skarpe og bidende Storme i Foraaret skadede end yderligere. Da det gunstige Vejr indtraf, havde navnlig de „tidlige“ Kløver sat Kopper og

udviklede sig kun lidt, saa der kun i Reglen høstedes 1 a 2 Læs pr. Td. Land, og Markerne til Slæt vare desuden blevne meget indskrænkede, da de maatte bruges til Kvægets Græsning. Derimod har den „sildige“ Kløver, som bedre havde overstaaet Vinteren, og som har høstet mere Nytte af det gode Vejr fra midt i Juni, udviklet sig godt, og da Slættiden blev udsfudt saa længe som mulig, har Udbyttet af disse Marker været ret tilfredsstillende, hvorimod Bjergningen, der end ikke er endt endnu, har været vanskeligere. Fra de sydlige Der, Thorsøng, Volland og Falster, har Kløverhøsten endog været ret god, og navnlig det sidstnævnte Sted haves Exempler paa 5—6 Læs Algerhø pr. Td. Land. Engene have derimod været simple, især paa tørveagtige og fugtige kolde Enge, da Kulden i Vaar og Forjommer holdt dem for meget tilbage i Væksten, og i de mofede Enge inde paa Heden fandtes endog Frost til ind i Juni. De overrislede Enge, hvor man har havt rigeligt Vand, ligesom ogsaa de bedre naturlige Enge, ere derimod bedre, og da Slaaningen er opfat til Slutningen af Juli eller endog til Begyndelsen af August, for at Engene skulle drage bedre Nytte af det nuværende gunstige Vorevejr, vil Høbjergningen fra disse endnu kunne blive ret god, naar blot det ustadige Vejr, som allerede har skadet Bjergningen en Del, snart vil ophøre. Ellers vil man mange Steder ogsaa kun vanskeligt kunne blive færdig med Engbjergningen inden Høsten begynder, om end netop den sildige Høst har bevæget mange til at opsætte at slaa Engene til en senere Tid end almindelig.

Græsningen gik hurtig med i Begyndelsen; Kreaturerne maatte tidlig ud, Rødkløveren og det italienske Raigræs var frosset bort, og Græsset stod i Reglen tyndt og kort og kom langsomt og sparsomt igjen, især paa mindre vel behandlede og gjødningsfattige Jorder, selv om disse vare af god Væstfæstighed, men en for stærk Korndyrkning og Mangel paa Gjødning til Udlæg maa give daarlige Græsmarker. Det var kun ved bestandig at lade Kvæget tage mere og mere med af hvad der var bestemt til Høslæt, at man nogenlunde kunde skaffe Kvæget tilstrækkeligt Græs. Efter Regnen er Græsset formelig væltet

op af Jorden og er nu rigeligt. Alfikkelfløveren har især iaar viist sig meget heldig; vel giver den kun lidt til Slæt, men den afgiver en fortrinlig og holdbar Græsning, der er saa meget mere kjærkommen, som Rødkløveren sjældent holder sig ret længe. Ifølge en Beretning fra Eggen Vest for Kjøbenhavn har man der ogsaa i det sidste Par Aar forsøgt en Indblanding af Agerhejre i Græsmarken og været godt tilfreds med den; den fylder godt, og, inden den bliver for grov, ædes den gjerne af Kvæget; en Gang afædt skyder den hurtig igjen, men den er kun en eenaarig Plante.

Mælkeudbyttet har kun været nogenlunde godt, somme Steder simpelt, men andre ogsaa ret godt. Det afhænger selvfølgelig ikke blot af Græsningen, som en Tid var meget knap, men ogsaa af Vinterfodringen og Kvægets Bestaffenhed, da det sloges ud, og denne var ofte simpel; hertil kom, at Vejret var slemt i Overgangstiden fra Stald til Mark, og ogsaa senere i Maj og Juni trykkes Kvæget af Kulden og Stormene. Og naar Kvæget først har sat af paa Mælken, kommer denne senere vanskeligt igjen i rigeligt Maal, især da Kælvetiden for saa stor en Del nu falder tidligere om Efteraaret, og Goldtiden altsaa ogsaa ligger nærmere. Som sædvanlig er der i nogle Mejerier kun gaaet lidt Mælk til et *N* Smør, i andre derimod meget, alt efter Græsningens Bestaffenhed og det Mejerisystem, som følges, og medens Nogle klage over, at de navnlig i den sidste Tids tordensvangre Vejr lig kun have kunnet holde Mælken kort, udtale andre deres Glæde over, at det kolige Vejr har sat dem i Stand til at holde 3 Maal Mælk. Da man nu i de fleste større og veldrevne Mejerier er vel forsynet med *Is*, har Udbyttet af disse i Reglen været ret godt, og Afkjølingsystemet vinder stadig Udbredelse, selv paa mindre Gaarde, i enkelte Egne; og nægtes kan det ej heller, at det netop passer godt for de mindre og mindste Mejerier, hvor Husmoderen selv maa være Mejereste, idet hun derved faaer megen mere Frihed med Hensyn til at dele sin Tid. — Priserne paa Mejeriprodukterne ere vel faldne, men dog vedvarende høje.

Udsklipningen har givet et jævnt Udbytte; Udmængden har maaste været lidt mindre end almindelig, da Fodringen var tarvelig i Vinter af Mangel paa Hø, og Faarene flere Steder tabte en Del af Ulden i Foraaret; men Udpriserne have været lidt bedre end i de nærmest foregaaende Aar.

Af de modtagne Beretninger hidfattes iøvrigt følgende:

Fra det sydlige Inland: „Vi have i denne Sommer haft Besøg af Landmænd fra Mecklenborg, der vilde kjøbe ægte jydsk Mallekvæg. Som bekjendt har der tidligere været ført en Mængde jydskt Køer og Kvier til de mecklenborgske Mejerigaarde, men denne Handel var i de senere Aar aftaget meget. De Landmænd fra Mecklenborg, som have været her, have berettet, at det nu, efter at man har prøvet Anglerkvæg, Brestenborgerkvæg og alle mulige Kvægracer, er blevet et almindeligt Raab i Mecklenborg, at intet Kvæg var saa godt for den jævne Landmand som det ægte jydskt, og det har været Omkvædet ved alle Diskussioner paa Landmandsmøderne, at det skulde man atter skaffe sig, og derfor vare de rejste herop for at se, om det Kvæg endnu var at faa ægte her. De samme Landmænd have bekræftet, hvad der har staaet i Aviserne, at man i Mecklenborg atter var ved at forlade Staldfodringen, fordi man fandt, at Jordens Frugtbarhed aftog, naar den ikke laa ud til Græsning. Saavidt jeg kan skjønne, fortrænges den jydskt Race herhjemme mere og mere af engelsk Korthorn og af Anglerkvæg, og jeg troer ogsaa, det endnu er en Race, der ikke lønner et godt Hold saa godt som de mere forædlede Kvægracer. Naar jeg desuagtet har fundet det værd at notere de mecklenborgske Landmænds Udtalelser, er det især fordi jeg synes, det er værd at mærke sig, at Vysten til at veksle med Kvægracer synes aldeles gjennemgaaende hos Landmændene her paa Fastlandet. Det er for mig, som om Britterne ere de eneste Landmænd, der med Fasthed og Udholdenhed ville gjennemføre den Grundsætning, at Fremmskridt i Husdyravlen ere knyttede til det Husdyrhold, der stiller sig den Opgave, ved alle Midler, som staa til Raadighed, at forædle en ren Race i og ved sig selv.“